

Handläggare
Annica Lempke
Kansli- och utredningsavdelningen

Diarienummer
2015KS/0457

Kommunstyrelsen

Yttrande över Storstockholms brandförsvars handlingsprogram 2016-2019

Förslag till beslut

Yttrande godkänns och tillsänds Storstockholms brandförsvarsförbund

Beslutsnivå

Kommunstyrelsen

Sammanfattning

Storstockholms brandförsvarsförbund (SSBF) har sänt ut handlingsprogram för 2016-2019 på samrådsremiss. Programmet ska utgöra det politiska styrdokumentet för dess verksamhet. Värmdö kommun föreslås godkänna bilagt yttrande.

Bakgrund

I enlighet med lag (2003:778) om skydd mot olyckor ska alla kommuner anta ett handlingsprogram på området. Värmdö kommun är medlem i SSBF, som tar fram ett gemensamt handlingsprogram för medlemmarna. Förslag till handlingsprogram för 2016-2019 är nu sänt på samrådsremiss, där Värmdö kommun har getts möjlighet att yttra sig.

Ärendebeskrivning

Det föreslagna handlingsprogrammet för 2016-2019 ska utgöra ett politiskt styrdokument för verksamheten inom SSBF samt uppfylla det lagstadgade kravet om handlingsprogram i skydd mot olyckor. Programmet syftar även till att utgöra underlag för uppföljning, då dokumentet innehåller en målstruktur omfattande visioner, centrala mål, kvalitetsmål och utvecklingsmål. Handlingsprogrammet ska vidare informera enskilda och samhällsaktörer om förbundets verksamhet.

Bedömning

Bilagt förslag till yttrande över samrådsremissen föreslås godkännas.

Sammanfattningsvis föreslås i yttrandet att handlingsprogrammets i vissa delar omarbetas. Syftet och strukturen i handlingsprogrammet föreslås ses över. Programmet syftar till att vara utgöra ett internt styr- och uppföljningsdokument som

informationsmaterial riktat till externa intressenter. En renodling av handlingsprogrammet förslås, där fokus ligger på intern styrning och uppföljning av förbundets verksamhet.

För ökad tydlighet föreslås programmets målstruktur, omfattande visioner, centrala mål, kvalitetsmål och utvecklingsmål, förtydligas. Målstrukturen föreslås omarbetas så att en tydlig målkedja, omfattande exempelvis effekt- och prestationsmål, införs. Detta bedöms kunna underlätta såväl styrning som uppföljning av verksamheten.

Ekonomiska konsekvenser

Yttrandet har inga direkta ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för miljön

Yttrandet har inga direkta konsekvenser för miljön.

Konsekvenser för medborgarna

Yttrandet har inga direkta konsekvenser för medborgarna.

Konsekvenser för barn

Yttrandet har inga direkta konsekvenser för barn.

Handlingar i ärendet

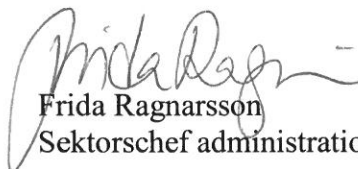
Nr	Handling	Biläggs/Biläggs ej
1	Yttrande över Storstockholms brandförsvars handlingsprogram 2016-2019	Biläggs
2	Storstockholms brandförsvars handlingsprogram för åren 2016-2019	Biläggs
3	Missiv samrådsremiss Storstockholms brandförsvarsförbund	Biläggs

Sändlista för beslutsexpediering

Storstockholms brandförsvarsförbund
Säkerhetschef, Värmdö kommun

Stellan Folkesson
Kommundirektör

Frida Ragnarsson
Sektorschef administration

Handläggare
Annica Lempke
Kansli- och utredningsavdelningen

Diarienummer
2015KS/0457
103-310/2014

registrator@ssbf.brand.se

Yttrande över Storstockholms brandförsvares handlingsprogram 2016-2019

Värmdö kommun har getts möjlighet att yttra sig över Storstockholms brandförsvares förslag till handlingsprogram för åren 2016-2019. Sammanfattningsvis anser Värmdö kommun att handlingsprogrammet i vissa delar bör omarbetas.

Handlingsprogrammets omfattning

Av programmet framgår (i avsnitt 1.2 Handlingsprogrammets syfte och ram) att det syftar till att utgöra:

- Politiskt styrdokument för SSBF:s verksamhet
- Informera om SSBF:s arbete till enskilda och samhällsaktörer
- Medlemskommunernas handlingsprogram enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor
- Underlag för SSBF:s egen uppföljning av verksamheten

Värmdö kommun anser att det omfattande syftet med programmet bidrar till en otydlig struktur. Handlingsprogrammet föreslås omarbetas till ett kortare, mer konsekvent dokument med fokus på intern styrning och uppföljning av förbundets verksamhet.

Målstruktur

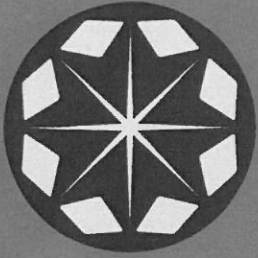
I avsnitt 1.3 Metod, liksom i bilaga Analys och inriktningar, framgår programmets målstruktur med visioner, centrala mål, kvalitetsmål som utvecklingsmål.

Värmdö kommun anser att målstrukturen, för möjlighet till förbättrad styrning och uppföljning, bör renodlas. Målstrukturen i handlingsprogrammet framstår som svåröverskådlig, där förhållandet och styrningseffekten av de olika målen är oklar. En tydligare målkedja med ökad mätbarhet bör eftersträvas. Detta kan förslagsvis genomföras med införande av effekt- och prestationsmål.

Monica Pettersson
Kommunstyrelsens ordförande

Stellan Folkesson
Kommundirektör

Storstockholms
brandförsvaret

Samrådsversion

Storstockholms brandförsvares handlingsprogram

för åren 2016-2019

Storstockholms brandförsvaret är ett kommunalförbund som ansvarar för räddningstjänsten åt 10 kommuner: Danderyd, Lidingö, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Täby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker.

Diarienummer: 103-310/2014

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	5
1.1 Samhällets skydd mot olyckor och de enskildas ansvar.....	5
1.2 Handlingsprogrammets syfte och ram	5
1.3 Metod.....	5
1.4 Ordlista	7
2 Storstockholms brandförsvaret.....	9
2.1 Förbundets geografiska område	9
2.2 Förbundets uppgifter och ansvar.....	10
2.3 Förbundet styrning	10
2.4 Förbundets förhållningssätt.....	11
3 Service till samhället och de enskilda	15
3.1 SSBF verkar förebyggande mot olyckor och stärker de enskildas och andra myndigheters förmåga att själva förebygga och agera	15
3.2 SSBF är förberett för att snabbt och effektivt ingripa när de enskilda inte själva kan hantera en olycka.....	19
4 Stockholmsregionen och dess risker för olyckor.....	27
4.1 Stockholmsregionen	27
4.2 Sociala faktorer.....	30
4.3 Olycksförekomsten	31
5 Förutsättningsskapande verksamhet	33
5.1 SSBF är en attraktiv arbetsgivare med rätt kompetens och god arbetsmiljö som har engagerade medarbetare	33
5.2 SSBF använder sina resurser effektivt och har en god ekonomisk hushållning	34
5.3 SSBF minskar negativ miljöpåverkan och bidrar till en mer hållbar utveckling	35
5.4 SSBF är tillgängligt för de enskilda och en efterfrågad aktör i samhället.....	36
5.5 Uppföljning av arbetet.....	36
Bilaga - Ansvar till sjöss.....	39
Bilaga - Avtal om samverkan för utryckningsverksamhet.....	43
Bilaga - Analys och inriktningar	45
Bilaga - Program för uppföljning av verksamhet som utförs av privata utförare.....	63

1 Inledning

1.1 Samhällets skydd mot olyckor och de enskildas ansvar

Både samhället och enskilda medborgare och företag har ansvar för säkerhet och skydd mot olyckor. Ansvaret ser ut på olika sätt.

1.1.1 Enskildas ansvar

De enskilda i samhället har ansvaret för sin egen säkerhet och sitt skydd mot olyckor. Enskilda kan vara både fysiska och juridiska personer som inte är myndigheter eller andra offentliga organ. Det kan vara till exempel privatpersoner, företag eller föreningar. Att enskilda tar detta ansvar är centralt för att minska antalet olyckor och konsekvenserna av dessa. Samhällets säkerhetsarbete går till stor del ut på att underlätta för de enskilda att ta sitt ansvar, samt att ha en beredskap för att stötta de enskilda när de drabbas av olyckor som de inte fullt ut kan hantera själv.

De bestämmelser som finns för skydd mot olyckor i Sverige syftar till att ge människors liv, hälsa, egendom och miljö ett tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor. Det är de enskilda med stöd av det offentliga som ska åstadkomma detta skydd.

Olika individer har olika förutsättningar att skydda sig själva. Stödet från det offentliga behöver anpassas efter detta.

1.1.2 Det offentliga ansvar

Det offentliga arbete med skydd mot olyckor sker inom all förvaltning. Det kan vara till exempel vård, skola, socialtjänst och samhällsplanering. Alla ägare och nyttjanderättshavare av byggnader eller anläggningar har skyldighet att vidta vissa åtgärder för skydd mot olyckor – oavsett om de är en del av det offentliga eller det privata.

Sveriges kommuner har i uppgift att både stötta och kontrollera de enskildas skydd mot olyckor. Kommunerna ansvarar bland annat för att ge råd och stöd, kontrollera att lagen efterföljs genom att utöva tillsyn och genomföra räddningsinsatser för att stötta de enskilda när de inte kan hantera en olycka själva.

Staten arbetar, bland annat genom Myndigheten för samhällsskydd och beredskap vars uppgift är att utveckla samhällets förmåga att förebygga samt hantera olyckor och kriser. Genom Länsstyrelserna utövar staten även tillsyn över kommunernas arbete med skydd mot olyckor. Staten ansvarar dessutom för att genomföra räddningsinsatser i vissa fall där kommunerna inte har ett eget ansvar: bland annat sjöräddningstjänst, fjällräddningstjänst och flygräddningstjänst.

1.2 Handlingsprogrammets syfte och ram

Storstockholms brandförsvaret (SSBF) har tagit fram detta handlingsprogram med syftet att det ska utgöra ett politiskt styrdokument för SSBF:s verksamhet. Programmet ska även informera om SSBF:s arbete till enskilda och samhällsaktörer. Utöver detta ska det kunna utgöra ett av flera underlag för statens tillsyn av SSBF:s medlemskommuner enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor. Programmet är också ett underlag för SSBF:s egen uppföljning av verksamheten.

Handlingsprogrammet omfattar förbundets hela verksamhet. SSBF står för den kommunala räddningstjänsten (de räddningsinsatser en kommun ska utföra) i sina medlemskommuner i sin helhet, och programmet kan därför ses som kommunernas hela program för kommunal räddningstjänst. SSBF:s verksamhet utgör dock en delmängd av varje medlemskommuns arbete med skydd mot olyckor och säkerhet i stort. Inte minst sker samordningen av säkerhetsarbetet och arbetet med skydd mot olyckor i respektive medlemskommun.

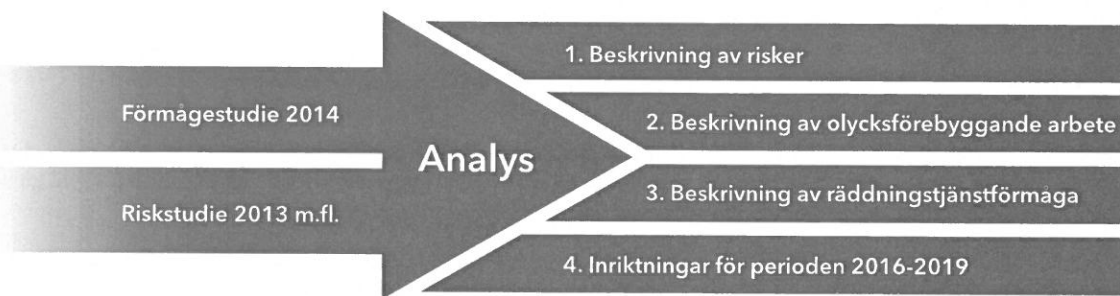
De delar i SSBF:s handlingsprogram som berör olycksförebyggande arbete är utformade i linje med intentionerna i lag (2003:778) om skydd mot olyckor. Avsikten är att programmet ska kunna utgöra en delmängd till respektive medlemskommuns övergripande program för kommunens säkerhetsarbete eller dylikt.

1.3 Metod

Som en grund för arbetet med handlingsprogrammet har SSBF bland annat använt de krav som lagstiftaren ställer på innehåll i kommuners handlingsprogram. Eftersom vi har uppfyllt dessa krav genom innehåll på olika ställen i dokumentet och dess bilagor har vi samlat kraven i en lista med kapitelhänvisning i slutet av dokumentet.

Vi har grundat inriktningarna i handlingsprogrammet på en analys av de risker för olyckor som kan motivera en räddningsinsats i regionen och SSBF:s förmåga att verka mot dessa. Som en grund för detta handlingsprogram har vi därför genomfört följande:

- En riskstudie med de risker vi identifierat som kan föranleda en räddningsinsats. (SSBF Dnr 301-1379/2013)
- En bedömning av förmågan att genomföra räddningsinsatser utifrån ett urval av olyckstyper. Vi har bland annat genomfört arbetet i workshoppar där alla befälsnivåer i SSBF har varit delaktiga.
- En bedömning av förmågan hos det förebyggande arbetet kring samma olyckstyper. Arbetet har skett genom bland annat workshoppar.
- En tidsstudie och en utredning kring olika tidsbegrepp som underlag för att fastställa tidsmål.
- Samråd med Länsstyrelsen i februari 2015.
- Samverkansmöten med andra räddningstjänstorganisationer i regionen (Södertörns brandförsvärsförbund, Brandkåren Attunda, Uppsala brandförsvärs och Räddningstjänsten Norrtälje) och med de andra storstadsförbunden: Räddningstjänsten Syd och Räddningstjänsten Storgöteborg.
- Flera workshoppar med förbundets ledningsgrupp.

Vi beskriver förmagebedömningarna, resultatet och analysen i bilagan ANALYS OCH INRIKTNINGAR.

Figur 1. Bilden visar strukturen för framtagandet och innehållet i HP 2016-2019 i enlighet med kraven i lagen.

1.3.1 Utveckling jämfört med handlingsprogrammet 2012-2015

I arbetet med handlingsprogrammet 2016-2019 har vi tillämpat ett nytt angreppssätt. Vi har provat en ny modell för att bedöma förmågor, både för räddningsinsatser och olycksförebyggande förmågor. Modellen kan, och ska, utvecklas vidare. Jämfört med SSBF:s tidigare handlingsprogram finns nu en mer genomarbetad grund att stå på när det handlar om SSBF:s förmåga och behov av utveckling under kommande år.

1.3.1.1 Centrala målformuleringar kommer att följas upp

De centrala målformuleringarna fokuserar på invånarna och är inte knutna till SSBF:s organisatoriska indelning. De kommer att återfinnas i förbundets verksamhetsplan de kommande åren och vi följer upp dem i vår ordinarie uppföljning vid tertialer och årsberättelser. Vi kommer att exemplifiera indikatorer som vi ska använda för att bedöma om målen har uppfyllts. För vissa områden behöver vi utveckla och testa indikatorer under perioden.

1.3.1.2 Nya kvalitetsmål jämfört med tidigare

Det centrala målet för SSBF är att "SSBF är förberett för att snabbt och effektivt ingripa när de enskilda inte själv kan hantera en olycka". Kvalitetsmål för räddningstjänstverksamheten för snabbhet, kapacitet, robusthet och noggrannhet finns formulerade under detta mål. För det förebyggande arbetet finns det två kvalitetsmål:

1. SSBF:s arbete ska vara känt, efterfrågat och uppskattat
2. arbetet ska ha en positiv effekt på de enskildas och myndigheters upplevda och bedömda förmåga att förebygga och hantera olyckor.

Dessa typer av invånarrelevanta och uppföljningsbara mål har inte tidigare funnits i SSBF:s handlingsprogram.

1.3.1.3 Utvecklingsmål bidrar till de överordnade målen

Utvecklingsmål anger inriktningen för det utvecklingsarbete som SSBF ska utföra. Utvecklingsmålen ska bidra till att de överordnade målen uppnås. Dessa grundar sig bland annat i de genomförda risk- och förmagestudierna. Utvecklingsmålen beskriver en förändring som ska ske och har i vissa fall ett mer internt fokus.

Handlingsprogrammet för 2016–2019 omfattar även SSBF:s förutsättningsskapande verksamhet. Syftet är att det ska kunna användas som ett styrdokument för hela SSBF:s verksamhet.

De centrala målen kan gälla för flera handlingsprogram framåt i tiden medan utvecklingsmålen anger inriktningen för det utvecklingsarbete som ska ske perioden 2016–2019 (se figur 2). Utgångspunkten är att medlemsavgifterna finansierar förändrings- och utvecklingsarbetet. Detta kan dock medföra behov av omprioriteringar i verksamheten.

Figur 2. De centrala målen förväntas kunna gälla för flera handlingsprogram fram i tiden. Utvecklingsmålen anger dock inriktningen för SSBF:s utvecklingsarbete för perioden 2016–2019.

1.4 Ordlista

Vilka är de enskilda?

Med de enskilda avser vi i denna skrift fysiska och juridiska personer som inte är myndigheter eller andra offentliga organ. Det kan vara till exempel privatpersoner, företag eller föreningar.

Vad är en olycka?

Med olycka avser vi plötsligt inträffade händelser som har medfört eller kan befaras medföra skada. Dit räknas händelser som beror på företeelser i naturen eller som inträffar utan människors handlande. Som olycka räknas också händelser som beror på människors handlande eller underlåtenhet att handla. Det gäller oavsett om handlingen eller underlåtenheten är uppsåtlig eller inte.

Vad är räddningstjänst?

Räddningstjänst är de räddningsinsatser som staten eller kommunerna ska ansvara för vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljön.

Vad är en direktion?

En direktion är en beslutande församling bestående av politiker.

Vad är responstid?

Responstid är tiden från att ett nödsamtal tas emot till att räddningstjänstresurser är på plats.

1.4.1 Förkortningar som används i dokumentet

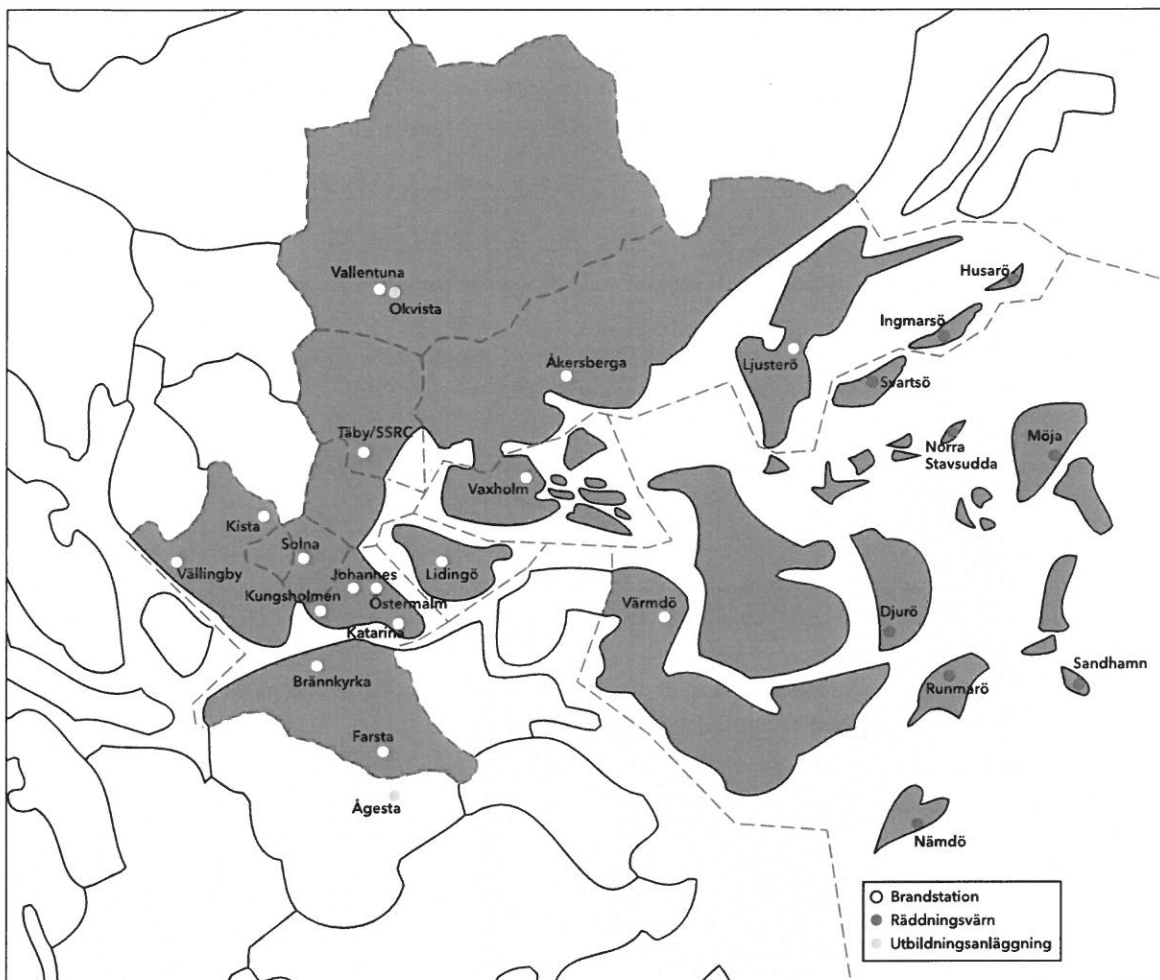
SSBF	Storstockholms brandförsvär
SSRC	Storstockholms räddningscentral
MSB	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
LSO	Lag (2003:778) om skydd mot olyckor

2 Storstockholms brandförsvär

Storstockholms brandförsvär, bildat 1 januari 2009, är ett kommunalförbund för samhällsskydd och beredskap. Förbundets 10 medlemskommuner är Danderyd, Lidingö, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Täby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker. Förbundets politiska ledning utgörs av en direktion med representanter från samtliga medlemskommuner.

Förbundets verksamhet utgår år 2015 från 1 huvudkontor, 14 heltidsbrandstationer, 2 deltidsbrandstationer, 9 räddningsvårn, 2 utbildnings- och övningsanläggningar samt Storstockholms räddningscentral.

Figur 3. Karta över SSBF:s geografiska verksamhetsområde.

2.1 Förbundets geografiska område

SSBF:s geografiska område utgörs av medlemskommunernas geografiska område, se figur 3. Förbundet angränsar organisatoriskt, vad gäller området samhällsskydd och beredskap, i norr till Räddningstjänsten Norrtälje, i väster till Brandkåren Attunda¹ och i söder till Södertörns brandförsvärsförbund². I öster sammanfaller gränsen med Sveriges statsgräns.

¹ Järfälla, Knivsta, Sigtuna, Sollentuna, Upplands-Bro, Upplands Väsby

² Botkyrka, Ekerö, Haninge, Huddinge, Nacka, Nykvarn, Nynäshamn, Salem, Södertälje, Tyresö

2.1.1 Ansvar till sjöss och hamnar

Det finns en särskild överenskommelse för livräddning och miljöräddning till sjöss (Mälaren och Östersjön). Överenskommelsen handlar om gränsdragningen mellan kommunal och statlig räddningstjänst i hamnar och vatten, och har träffats mellan SSBF och angränsande räddningstjänster, Kustbevakningen och Sjöfartsverket. Det här innebär att SSBF ansvarar för vattenområdet i enlighet med bilagan ANSVAR TILL SJÖSS.

2.2 Förbundets uppgifter och ansvar

SSBF:s ramverk återfinns i förbundsordningen som medlemskommunerna fastställt. Där anges det bland annat att det är SSBF:s uppgift att för medlemmarnas räkning fullgöra de uppgifter som är obligatoriska för en kommun enligt följande lagar:

- lag (SFS 2003:778) om skydd mot olyckor
- lag (SFS 2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor
- lag (SFS 1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Respektive kommun är ansvarig för att samordna kommunens totala arbete för skydd mot olyckor.

SSBF kan dessutom stödja kommunerna i den omfattning som de kommer överens om med respektive kommun, till exempel när det gäller:

- lag (SFS 2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
- plan- och bygglagen (SFS 2010:900)
- övrig lagstiftning eller tjänsteområde där kommunalförbundet har särskild kompetens.

I de fallen måste SSBF och respektive kommun göra en skriftlig överenskommelse om villkoren för stödet. Dessutom måste förbundet få full ersättning för sina kostnader för uppdraget och särredovisa den i sin budget och redovisning. SSBF ska se över formen för dessa så kallade tilläggsuppdrag under perioden.

2.2.1 Avtal med andra organisationer

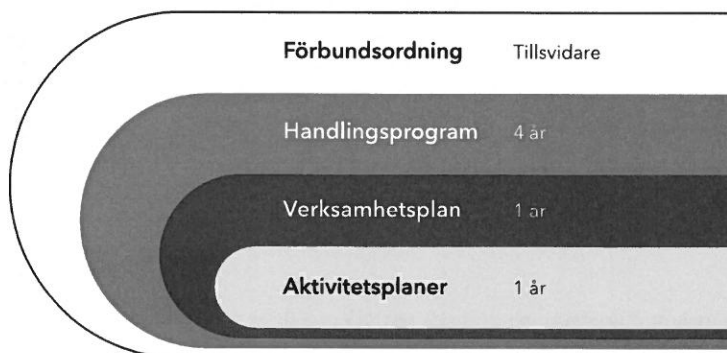
SSBF har även ett flertal avtal med andra organisationer än medlemskommunerna som reglerar olika uppdrag och ansvar, se bilagan AVTAL OM SAMVERKAN FÖR UTRYCKNINGSVERSAMHET.

2.3 Förbundets styrning

SSBF:s politiska ledning utgörs av en direktion med representanter från samtliga medlemskommuner. Fördelningen av ledamöter mellan medlemskommunerna finns fastställd i förbundsordningen och vardera medlemskommunen utser sina egna representanter.

Direktionen beslutar bland annat om övergripande styrdokument, budget och årsredovisning. Respektive medlemskommuns kommunfullmäktige beslutar om ansvarsfrihet för direktionen.

Förbundets verksamhet styrs genom olika planeringsnivåer och övergripande styrdokument (se figur 4).

Figur 4 - Förbundets planeringsnivåer och övergripande styrdokument.

2.3.1 Förbundsordningen

Förbundsordningen, som samtliga medlemskommuners fullmäktige fastställer, innehåller SSBF:s övergripande ramverk och reglerar förhållandet till medlemskommunerna. I förbundsordningen tydliggörs bland annat förbundets ändamål och uppgift, formerna för den politiska styrningen, kostnadsfördelningen mellan medlemskommunerna samt kommunernas möjlighet till insyn och kontroll av verksamheten.

2.3.2 Handlingsprogrammet

Handlingsprogrammet fastställs av direktionen och tydliggör den politiska inriktningen för SSBF:s verksamhet. Programmet gäller i fyra år och omfattar förbundets hela verksamhet i enlighet med förbundsordningen. Programmet är vägledande för förbundets efterföljande planeringsnivåer.

2.3.3 Årlig verksamhetsplanering

I SSBF:s årliga verksamhets- och aktivitetsplanering omsätter förbundet uppdrag, mål och inriktningar från handlingsprogrammet till målsättningar och planer för att genomföra verksamheten. I verksamhetsplanen ingår även budgeten för verksamhetsåret. Vidare tar förbundets olika verksamhetsdelar fram årliga aktivitetsplaner som tydliggör mer i detalj hur de ska bedriva arbetet i enlighet med verksamhetsplanen.

2.3.4 Andra ingångsvärden

Utöver förbundsordning, handlingsprogram samt verksamhets- och aktivitetsplaner har förbundet ett antal andra styrdokument som påverkar utförandet av verksamheten. Det är till exempel policyer, instruktioner, riktlinjer och meddelanden.

Andra ingångsvärden som också kan påverka inriktningen och utförandet av förbundets verksamhet under innevarande programperiod eller verksamhetsår är bland annat nya EU-direktiv, nationella strategier och målsättningar, beslut från direktionen, enskilda medlemskommuners behov och önskemål samt händelser lokalt, nationellt och globalt.

2.4 Förbundets förhållningssätt

I detta kapitel presenterar vi ett antal förhållningssätt som SSBF har.

2.4.1 Vision och organisationsidé

Förbundets politiska ledning har formulerat och fastställt förbundets vision och organisationsidé utifrån förbundsordningen.

SSBF:s vision lyder: *”Vi skapar trygghet!”*

Innebörden och SSBF:s tolkning av visionen är följande: *”SSBF ska – i nära samverkan med medlemskommunerna och andra lokala, regionala och nationella aktörer samt utifrån lokal riskbild och lokala förutsättningar – arbeta för att öka såväl den faktiska som den upplevda tryggheten inom förbundets geografiska område.*

SSBF skapar trygghet genom att vi, med vår verksamhet och vårt agerande, bidrar till:

- färre olyckor.
- minskade skadeverkningar av olyckor.
- god förmåga att hantera olyckor.”

SSBF:s organisationsidé lyder: *”Storstockholms brandförsvars organisationsidé är att i nära samverkan med medlemskommunerna bedriva en kostnadseffektiv verksamhet med hög kvalitet inom området samhällsskydd och beredskap som kan möta nutida och framtida risker i regionen.”*

Genom att bedriva verksamheten i form av ett kommunalförbund, i stället för att varje kommun har en egen förvaltning, ser SSBF att man når bland annat följande vinster:

- Gränslös service till kommuninvånarna som inte försenas eller försämras till följd av administrativa gränser.
- Möjlighet att tillgodogöra sig speciella förmågor och kompetenser.
- Effektiviseringar i och med att man delar på förmågor och resurser.

SSBF verkar kontinuerligt för en ökad samordning av räddningstjänstverksamheten i hela länet och regionen. Målet är en samhällsservice där administrativa gränser inte ska försämma kvaliteten på servicen till de som bor, verkar och vistas i regionen.

2.4.2 Värdegrund

SSBF:s gemensamma värdegrund uttrycker de kärnvärden som verksamheten ska utmärkas av, såväl externt som internt, när förbundet utför det viktiga samhällsuppdraget. Värdegrunden sammanfattas med fyra värdeord:

”Respekt – Pålitlighet – Öppenhet – Professionalitet”

Värdegrunden ska stärka SSBF:s gemensamma identitet och ge inriktning och stöd i arbetet med att nå uppsatta mål och utveckla verksamheten. Värdegrunden utgår från SSBF:s relationer till de som bor, verkar och vistas i förbundets medlemskommuner, samarbetspartners, uppdragsgivare och internt mellan kollegor inom SSBF. Jämställdhet och mångfald samt ansvar för miljön är naturliga delar i värdegrunden.

2.4.3 Nationella mål och strategier

Enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor ska man i hela landet ge människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor, med hänsyn till de lokala förhållandena. SSBF är en av de aktörer som verkar utifrån detta syfte i Stockholmsregionen.

Utöver nationella målsättningar som uttrycks i lagstiftningen finns inom SSBF:s verksamhetsområde ett par nationella mål och inriktningar som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har tagit fram. Dessa måste SSBF förhålla sig till. De är:

- **Övergripande inriktning för samhällsskydd och beredskap**
Inriktningen innehåller bland annat tio övergripande principer och förhållningssätt för Sveriges arbete med samhällsskydd och beredskap. Dessa vägleder SSBF i sin del i det arbetet.
- **Nationell strategi för att stärka brandskyddet för den enskilda människan**
I strategin slås bland annat en nollvision fast: *”Ingen ska omkomma eller skadas allvarligt till följd av brand”*.

Fyra strategiska områden pekas också ut:

1. Kunskap och kommunikation
2. Tekniska lösningar
3. Lokal samverkan
4. Utvärdering och forskning

Under våren 2014 kom också en ny proposition³ som berör SSBF:s verksamhetsområde. I den slår regeringen fast vissa utvecklingsbehov:

- Att styrningen av räddningstjänsten i Sverige ska utgå från nyttan för enskilda individer och inte från detaljer i resurser och organisation.
- Att kommunerna behöver utveckla sina kunskaper och metoder för att inrikta tillsynen.
- Att lärandet från olyckor i större grad bör kunna användas inom andra områden, t.ex. samhällsbyggnadsprocessen.

SSBF jobbar mot dessa nationella mål och ansluter sig till de nationella strategierna.

2.4.4 Förhållningssätt till hot och våld

SSBF:s verksamhet är en samhällsservice som har till syfte att hjälpa och stödja alla som bor, verkar och vistas i SSBF:s medlemskommuner. SSBF avser inte bidra till, och därigenom inte rätta sig efter, ett samhälle där sådan verksamhet måste verka under förhållanden där den utsätts för hot och våld. SSBF vidhåller därför primärt ett passivt förhållningssätt vid räddningsinsatser där hot och våld förekommer.

Detta förhållningssätt innebär att SSBF enbart utför räddningsinsatser i situationer där riskbedömningen för våld mot personalen medger det. SSBF:s agerande i situationer där hot och våld förekommer bygger på samverkan med Polisen. I regel ska Polisen först säkra hotsituationen, varpå SSBF kan genomföra en räddningsinsats.

---

³ Prop. 2013/14:144

3 Service till samhället och de enskilda

I detta avsnitt beskriver vi den verksamhet som SSBF bedriver som en service till samhället och de enskilda.

SSBF:s verksamhet påverkas av många faktorer, såväl insatsverksamhet som olycksförebyggande verksamhet. Inte minst påverkas den av de risker för olyckor som finns i regionen och deras egenskaper. Dessa redogör vi översiktligt för i KAPITEL 4. Kopplingen mellan riskerna och SSBF:s förmåga blir dock som tydligast i den analys vi redovisar i bilagan ANALYS OCH INRIKTNINGAR.

De två kapitlens rubriker är tillika centrala mål för SSBF:s verksamhet:

- SSBF verkar förebyggande mot olyckor och stärker de enskildas och andra myndigheters förmåga att själva förebygga och agera.
- SSBF är förberett för att snabbt och effektivt ingripa när de enskilda inte själva kan hantera en olycka.

3.1 SSBF verkar förebyggande mot olyckor och stärker de enskildas och andra myndigheters förmåga att själva förebygga och agera

SSBF har en viktig roll i att stötta de enskilda att själva förebygga och agera vid olyckor. SSBF ska även i viss mån själva verka direkt förebyggande mot olyckor. Förbundsordningen reglerar SSBF:s del av det kommunala ansvaret att verka förebyggande mot olyckor. Mycket olycksförebyggande arbete bedrivs i medlemskommunernas egen regi. Detta gäller inte minst samordningen av det totala arbetet med skydd mot olyckor⁴. Det finns även många andra aktörer i samhället som verkar för att förebygga olyckor, till exempel föreningar.

SSBF verkar primärt förebyggande mot bränder. Vi ska även verka för skydd mot andra olyckor utan att inskränka på andras ansvar. Det handlar om olyckor där det kan behövas en räddningsinsats.

3.1.1 Kontinuerlig dialog med medlemskommunerna

SSBF för kontinuerligt dialog med medlemskommunerna i syfte att utveckla och tydliggöra det olycksförebyggande arbetet. Under 2015 höll vi en dialogdag om olycksförebyggande arbete. Medlemskommunerna och SSBF utbytte kunskap och erfarenheter och detta lade en grund för vidare utveckling av nära samverkan i det olycksförebyggande arbetet. På dialogdagen konstaterade vi att det är både avgörande och självklart att samverkan ska ske, men att denna samverkan behöver utvecklas. Utifrån kommunernas olika förutsättningar och behov av olycksförebyggande arbete är en inriktning att öka dialogen och samverkan med SSBF lokalt per kommun.

3.1.2 Styrning av olycksförebyggande arbete

Tanken med lag (2003:778) om skydd mot olyckor var att arbetet med skydd mot olyckor skulle gå från en detaljstyrning till en målstyrning med ökad lokal anpassning och mer ändamålsenligt arbete. Den tolv år gamla lagen har dock fortfarande inte förverkligats fullt ut. Det olycksförebyggande arbetet utgår fortfarande till stor del från tradition och styrs snarare av budget än av behov. Kunskapen om effekten av de förebyggande insatserna är låg.

Många lagar berör arbetet med trygghet, säkerhet och olyckor i samhället. I rollen av ett kommunalförbund har SSBF ett formellt ansvar endast för en liten del av det totala olycksförebyggande arbetet i medlemskommunerna.

Riksdagen har uppmanerat en samordning av kommunernas totala arbete mot olyckor och kriser, bland annat genom lag (2003:778) om skydd mot olyckor. SSBF kan som räddningstjänstförbund inte styra över samordningen av arbetet mot olyckor i sina medlemskommuner, men kan genom att sprida sin kunskap om olyckorna i regionen vara en katalysator för sektorsövergripande arbete.

3.1.3 SSBF:s roll i det förebyggande arbetet

SSBF:s huvudsakliga uppgift inom förebyggande arbete är att påverka och stödja enskilda och andra samhällsaktörer så att de själva kan förebygga bränder och andra olyckor samt ha en egen beredskap för att agera när olyckan sker. Grundläggande förutsättningar för detta är kunskap och kompetens som svarar upp mot de behov, situationer och målgrupper som vi möter. Vi inriktar åtgärder utifrån kunskap om problembilden. På så sätt uppnår vi ett likvärdigt och jämställt skydd för invånarna. Vi främjar också användning och utveckling av brandförebyggande teknik, till exempel spisvakter.

⁴ SSBF:s förbundsordning samt Länsstyrelsens tillsynsprotokoll från 2011, dnr 307-1340/11

3.1.4 Arbete med att nå ut till riskgrupper

Olyckor är ett brett och mångfacetterat samhällsproblem, ofta med en social koppling. SSBF kan genomföra en insats mot de flesta olyckor genom en räddningsinsats, men trots detta uppstår skador eftersom de ofta redan har skett innan räddningstjänsten är på plats eller ens larmas. En utmaning för SSBF är att nå ut till olika riskgrupper via andra aktörer som har kontakt med dem och kan styra över åtgärder som SSBF inte kan. Vårt arbete behöver fokuseras än mer på att nå ut med kunskap och i samverkan med andra samhällsfunktioner stärka det förebyggande arbetet hos de enskilda. I uppföljningen av LSO 2009 konstaterade regeringen att det finns behov av ett bredare och mer samordnat säkerhetsarbete.

Propositionen som kom våren 2014 (prop. 2013/14:144) ger signaler om det fortsatta arbetet:

- ”Brandskyddsarbetet bör i större utsträckning utgå från enskildas förutsättningar.”
- ”...kommunernas arbete med skydd mot olyckor bör utgå från nyttan för enskilda individer och inte från detaljer i resurser och organisation.”
- ”...tillsynen ska vara behovsstyrd och att kommunerna ska kunna nyttja sina resurser och koncentrera resurserna på de mest angelägna objekten.”

För att nå dit ska SSBF under perioden bedriva ett aktivt utvecklingsarbete genom att:

- analysera inträffade händelser.
- styra/inrikta det förebyggande arbetet (utifrån analyser).
- förmedla kunskap till rätt aktörer.

Vi beskriver utvecklingsmål för dessa områden längre fram i dokumentet.

3.1.5 Målsättningar för arbetet

SSBF verkar förebyggande mot olyckor och stärker de enskildas och andra myndigheters förmåga att själva förebygga och agera

Detta är ett centralt mål för SSBF:s verksamhet. Det bryts ned i följande kvalitetsmål.

SSBF:s arbete med att verka förebyggande mot olyckor och stärka de enskildas och andra myndigheters förmåga att förebygga och agera är av enskilda och andra myndigheter **känt, efterfrågat och uppskattat**

Det här målet följer vi upp på olika sätt:

- Utvärderingar efter genomförda brandskyddsutbildningar.
- Andel genomförda brandskyddsutbildningar (i förhållande till efterfrågan).
- Undersökningen Insikt (företagarnas nöjdhet med myndighetsutövningen).
- Antal konsultationer i samhällsplaneringen, samt jämförelsetal.

Ytterligare ett kvalitetsmål är följande:

SSBF:s arbete med att verka förebyggande mot olyckor och stärka de enskildas och andra myndigheters förmåga att förebygga och agera har **positiv effekt på de enskildas och myndigheters upplevda och bedömda förmåga** att förebygga och hantera olyckor

Detta följer vi upp på följande sätt:

- Bedömningar av brandskyddsnivån och förmågan utifrån tillsyn.
- Utvärderingar efter genomförda brandskyddsutbildningar.
- Uppföljning av hur enskilda har agerat vid inträffade olyckor.

3.1.6 Arbetsområden för det förebyggande arbetet

SSBF:s arbete med att förebygga olyckor och stärka de enskildas förmåga kan delas in i ett antal olika områden. Vi beskriver här dessa områden generellt. För en mer omfattande beskrivning utifrån olika olyckstyper, se bilagan ANALYS OCH INRIKTNINGAR.

3.1.6.1 Information, rådgivning och utbildning

I lagen om skydd mot olyckor framhålls den enskildes ansvar att skydda sig mot olyckor. En viktig uppgift för SSBF är därför att delge kunskap till personer som bor, vistas och är verksamma i förbundets medlemskommuner. I detta syfte tillhandahåller vi information, rådgivning och utbildning. Vi genomför ett stort antal informationstillfällen årligen, till exempel på 6-årsverksamheten, vid badplatser, till fastighetsägare och vid många offentliga evenemang. Vi ger information och rådgivning via bland annat en telefonjour, webbplatsen (www.storstockholm.brand.se) och vid uppföljningsbesök i byggnader där en brand har skett. Vi utbildar även bland annat personal i medlemskommunerna. Brandskydd är kärnan i dessa utbildningar. Därtill utför vi riktade utbildningar för bland annat personal inom specifika förvaltningar eller verksamheter utifrån vår analys av problembilden.

Vi ger råd och stöd till alla som vänder sig till oss med frågor eller söker information via våra informationskanaler. Vi ger även stöd till ett stort antal verksamheter när vi utför tillsyn. Vi behöver dock bli bättre på att nå ut med information till de som behöver den men inte söker den. Därför behöver vi ställa om från att framför allt ge service när någon söker den till att i ännu större grad aktivt söka upp de som vi utifrån målgruppsanalyser vet behöver servicen. SSBF behöver identifiera mottagarna för kunskapen och i samverkan med andra i samhället hitta former för att nå ut med den kunskapen – ett mer proaktivt förhållningssätt.

Nöjdheten mäter vi genom Nöjd medborgar-index och medlemskommunernas nöjdhet med våra brandskyddsutbildningar.

3.1.6.2 Kontrollera de enskildas efterlevnad av lagen

SSBF har en myndighetsroll i medlemskommunerna utifrån både lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) och lag (2010:1011) om brandfarlig och explosiv vara (LBE). I denna myndighetsroll utövar vi tillsyn för att se hur dessa lagstiftningar följs samt prövar tillstånd för verksamheter som har sökt tillstånd om att hantera brandfarlig eller explosiv vara.

Tillsyn innebär att SSBF kontrollerar att fastighetsägare och nyttjanderättshavare följer lagen. Vid behov ser vi även till att de vidtar åtgärder för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand. Planerad tillsyn med platsbesök riktas till stor del mot:

- verksamheter som omfattas av kraven på skriftlig redogörelse enligt LSO 2 kap 3§.
- verksamheter som hanterar tillståndspliktiga mängder av brandfarlig och/eller explosiv vara enligt LBE.

Parallellt med planerad tillsyn genomför vi händelsestörd tillsyn, exempelvis i verksamheter där vi får veta att det finns särskilda risker, nya verksamheter som tillkommit, osv. Den händelsebaserade tillsynen leder normalt till fler anmärkningar och åtgärder än den planerade.

Tillståndsprövning av brandfarlig och/eller explosiv vara innebär att SSBF granskar inkomna tillståndsansökningar utifrån fasta kriterier och fattar beslut om vi ska medge tillstånd eller inte. Tillståndet ligger sedan till grund för tillsyn enligt LBE så som vi har beskrivit.

Vi mäter företagarnas nöjdhet med tillsynen genom undersökningen Insikt.

3.1.6.3 Stödja medlemskommunerna och andra myndigheter inom brandskydd och annat olycksförebyggande arbete

SSBF stödjer medlemskommunerna med brandskydd och riskhantering, både i samhällsbyggnadsprocessen och i pågående verksamhet. Vi kan exempelvis ge stöd med att tolka regelverk om riskhantering och skyddsåtgärder samt bevaka och ge synpunkter på möjligheten att genomföra räddningsinsatser.

Vi kommer att utveckla formen för att mäta medlemskommunernas nöjdhet i samhällsbyggnadsprocessen.

3.1.6.4 Kontrollera att sotning och brandskyddskontroll sker

SSBF har ansvar för att se till att sotning och brandskyddskontroll sker i medlemskommunerna. Sotning och brandskyddskontroll syftar till att minska risken för bränder i eldstäder och imkanaler.

Vi tar ansvar för sotning och brandskyddskontroll genom avtal med upphandlade företag som har kompetens och kapacitet att utföra uppdraget. I uppdraget för brandskyddskontroll ingår även att kontrollera att sotningen sker. Vi tecknar därför avtal med olika företag för sotning respektive brandskyddskontroll av ett område. Vi beslutar även om dispens för fastighetsägare som vill sota själva eller byta till en annan sotare. Endast fastighetsägare kan beviljas byte och den som utför sotningen måste vara utbildad sotare. Fastighetsägare som själv vill sota i småhus antas ha tillräck-

ligt intresse och kunskap för att göra en säker sotning. Vid egen sotning av mindre flerbostadshus kräver vi dock ett kursintyg från ett utbildningsföretag.

3.1.6.5 Meddela eldningsförbud

En kommun kan besluta om förbud mot eldning utomhus i syfte att förebygga bränder i skog och mark med stöd i LSO. I samverkan med SMHI och övriga räddningstjänster i länet bedömer vi brandrisken som underlag till beslut om eventuella restriktioner. Information om eldningsförbud finns på vår webbplats.

Enskilda medlemskommuner kan av miljöskäl ha ytterligare restriktioner mot eldning.

3.1.7 Utvecklingsmål de närmsta fyra åren

SSBF har tagit fram utvecklingsmål för sitt arbete de närmsta fyra åren. Sammantaget innebär utvecklingsmålen en stärkning av vårt organisatoriska lärande och vår roll i samhällets lärande från olyckor som har skett.

SSBF ska utveckla sin förmåga att **analysera och lära** av inträffade händelser.

SSBF har och utökar ständigt sin erfarenhet från inträffade olyckor i egenskap av den aktör som hanterar kommunala räddningsinsatser. SSBF bör i högre grad systematisera och använda denna erfarenhet och kunskapen den medför för att utveckla den egna verksamheten och arbetet med skydd mot olyckor i regionen i stort. Förbundet behöver utveckla förmågan att systematiskt samla in, analysera och lära av information vid och efter olyckor.

SSBF ska utveckla sin förmåga att **förmedla kunskap om olyckor till rätt aktörer**

Kunskap om olyckor är en förutsättning för samhällets gemensamma strävan mot ett minskat antal olyckor. SSBF har här en unik erfarenhet och är den aktör som ser olyckorna och har möjlighet att sammanställa och analysera erfarenheter och lärdomar från dem. Flera aktörer i samhället har ansvar och rådighet (samt möjlighet och vilja) att arbeta förebyggande mot olyckor, men inte kunskapen om var eller på vilket sätt olyckorna sker. SSBF behöver bli bättre på att dela med sig av sin erfarenhet och kunskap till rätt aktörer på rätt sätt. Kunskapsutbredningen bör inte begränsas till kommunala aktörer utan även innefatta privata aktörer och andra offentliga aktörer, till exempel landstinget.

SSBF ska utveckla sättet på vilket det egna arbetet med att förebygga olyckor styrs, inriktas och utvärderas

Arbetet med att förebygga olyckor och stärka de enskildas förmåga utgår i dagsläget i huvudsak från tradition, efterfrågan och lagstiftade krav. Det krävs en omställning i synsätt, en kulturförändring, där fokus bör flyttas till ett mer kunskapsstyrt arbete med riktade insatser mot målgrupper och miljöer utifrån en analys av problembilden. SSBF behöver skaffa sig bättre kunskap om vilken nytta olika åtgärder medför. Utifrån ett utvecklat analysarbete kan SSBF utveckla en tydligare strategi för det förebyggande arbetet, där förbundet gör mer aktiva val utifrån var resurser förväntas ge störst nytta.

Dessa utmaningar är inte unika för SSBF utan gemensamma i Räddningstjänstverige. SSBF ser gärna att en utveckling görs i samverkan med andra räddningstjänstorganisationer och drivs av till exempel Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

I bilagan ANALYS OCH INRIKTNINGAR anger vi dessutom ett flertal utvecklingsinriktningar kopplade till specifika typsituationer.

3.2 SSBF är förberett för att snabbt och effektivt ingripa när de enskilda inte själva kan hantera en olycka

De enskilda kan känna sig trygga i att SSBF kommer till deras hjälp när en olycka inträffar som de inte själva kan hantera. Vi har resurser för att ingripa i syfte att förhindra och begränsa skador på människor, egendom och miljö.

Kommunerna ska enligt lag planera och organisera sin räddningstjänstverksamhet så att det går att påbörja räddningsinsatserna inom godtagbar tid och genomföra dem på ett effektivt sätt. Vilka situationer som motiverar en kommunal räddningsinsats regleras också i lagen. En kommun ska ansvara för en räddningsinsats endast om detta är motiverat med hänsyn till behovet av ett snabbt ingripande, det hotade intressets vikt, kostnaderna för insatsen och omständigheterna i övrigt.

När ett larm inkommer till SSBF:s ledningscentral gör vi en initial bedömning om hjälpbehovet är sådant att det framstår som rimligt att genomföra en insats. En orsak till att inte betrakta händelsen som räddningstjänst kan vara att den drabbade själv kan åtgärda det som skett. Betydande risk för människors liv och hälsa motiverar alltid en räddningsinsats.

SSBF har flera förmågor som inte finns hos andra aktörer i medlemskommunerna. Det är viktigt att hålla verksamhetens kvalitet på en hög nivå för att upprätthålla invånarnas trygghet och förtroende för samhället.

3.2.1 Målsättningar för arbetet

SSBF är förberett för att snabbt och effektivt ingripa när de enskilda inte själva kan hantera en olycka.

Det här är det centrala målet för SSBF:s räddningstjänstverksamhet och kopplar direkt till de nationella målen i LSO. Detta har vi brutit ned i målsättningar för hur SSBF ska hjälpa de enskilda och samhället.

3.2.1.1 Snabb hjälp till de enskilda

SSBF planerar och genomför sina räddningsinsatser så att hjälpen till de enskilda påbörjas så snabbt som möjligt vid varje enskild olycka.

Responstid

För den som ringer ett 112-samtal är tiden till att hjälp anländer av stor betydelse. Tiden från att ett nödsamtal tas emot till att räddningstjänstresurser är på plats kallas för responstid. För att bedöma hur snabba vi är följer vi upp responstiden, eftersom den är uppföljningsbar och relevant för de enskilda.

- Medianen av responstiden ska minska.
- Responstiden vid olyckor ska understiga 13 minuter i 90 % av fallen.
- Responstiden vid olyckor ska dock inte överstiga
  - 20 minuter på platser med fast vägförbindelse
  - 60 minuter på öar utan fast vägförbindelse.

Dessa mål följer vi upp genom att titta på följande:

- Responstidens fördelning i hela förbundet.
- Responstidens fördelning på platser med fast vägförbindelse.
- Responstidens fördelning på öar utan fast vägförbindelse.
- Antal insatser där insatsen fördröjts.

Dessutom gör vi en speciell uppföljning av insatser med relativt långa insatstider för att skapa en bild av vilka egenskaper dessa fall har och möjliggöra åtgärder för att korta responstiderna.

Tid till resurser enligt plan

Vid större olyckor, som kräver förstärkningar, är också tiden till att alla räddningsresurser enligt plan är på plats av vikt. SSBF ska undersöka möjligheten att utveckla en uppföljning av även denna tid.

Tid till önskad effekt

Det är eftersträvansvärt att målsätta och följa upp tiden till att en insats har önskad effekt. Det är dock inte alltid enkelt att definiera, identifiera och följa upp den önskade effekten i förhållande till en räddningsinsats. SSBF bör eftersträva en utveckling mot en sådan uppföljning.

Ett snabbt ingripande är en viktig faktor för att minimera skadorna av en olycka. Vi behöver dock lära oss mer om det finns sådana brytpunkter i olycksförloppen att speciella tider är viktiga att sträva efter, utöver att det är bättre ju snabbare det går. Vad innebär det till exempel att vara framme efter 6 minuter jämfört med efter 8 minuter vid en brand?

3.2.1.2 Effektiv hjälp till de enskilda

LSO anger effektiva räddningsinsatser som ett nationellt mål. Lagen eller nationella myndigheter definierar dock inte vad som är att betrakta som en effektiv räddningsinsats. Vi ser att effektivitet i detta sammanhang är ett mångfacetterat begrepp och följer därför upp ett flertal olika indikatorer för att bedöma den. Det är av stor vikt för invånarna att räddningsinsatser är effektiva, i synnerhet för de som drabbas av olyckor. Det följande målet relaterar till effektivitet.

SSBF:s hjälp till de enskilda vid räddningsinsatser har **god kapacitet, noggrannhet och robusthet.**

Kapacitet

SSBF ska, med egna resurser och förmågor samt i samverkan med andra, kunna genomföra:

- flera simultana räddningsinsatser mot vanliga olyckor
- en mycket omfattande räddningsinsats mot stora olyckor.

Genom att analysera riskerna för olyckor ska SSBF anpassa kapacitetsbehovet på både kort och lång sikt.

Detta följer vi upp genom att analysera

- antalet samtidigt genomförda insatser
- antalet genomförda mycket omfattande räddningsinsatser.

Noggrannhet

Efter en avslutad räddningsinsats ska SSBF inte behöva återvända till samma plats och olycka för ny räddningsinsats.

Detta följer vi upp genom att analysera

- antalet gånger som SSBF behövt återvända till samma plats och olycka för en ny räddningsinsats.

Robusthet

SSBF ska ha god förmåga att motstå störningar och upprätthålla sin räddningstjänstverksamhet.

Detta följer vi upp genom att analysera

- antalet fall SSBF inte kunnat upprätthålla sin räddningstjänstverksamhet på grund av störningar.

3.2.2 Förbereda räddningsinsatser

SSBF anpassar sin räddningstjänstverksamhet utifrån den kunskap förbundet har om riskerna för olyckor i regionen. Vi behöver ta hänsyn både till hur riskbilden ser ut idag och hur vi förväntar oss att den ska utvecklas framöver. I en expansiv region som den SSBF verkar i är riskbilden ständigt föränderlig, vilket ställer krav på vår förmåga att planera räddningstjänstverksamheten. Vi analyserar återkommande riskbilden i regionen som beslutsunderlag till bland annat utformningen av räddningstjänstverksamheten.

Goda förberedelser i form av planering och underhåll av räddningstjänstverksamheten är avgörande för SSBF:s insatsförmåga. Dessa förberedelser innefattar:

- övning och utbildning.
- förberedande samverkan (t.ex. tecknande av samverkansavtal).
- insatsplanering.
- metod- och materielutveckling.

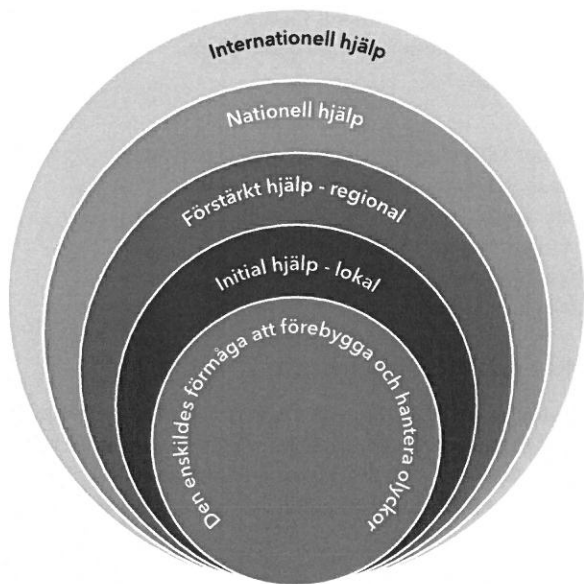
3.2.3 Genomföra räddningsinsatser

I detta avsnitt beskriver vi övergripande SSBF:s förmåga att genomföra övergripande räddningsinsatser. Vi beskriver detta mer omfattande i bilagan Analys och inriktningar, där vi beskriver förmågan i förhållande till olika typsituationer.

SSBF:s räddningstjänstberedskap är anpassad för att ingripa vid flera olika händelser och situationer. Den utgår år 2015 från 16 brandstationer med beredskap dygnet runt, dessutom finns nio räddningsvärn i skärgården som bemannas med frivilligpersonal. Stationerna är utspridda i regionen och placerade för att snabbt kunna nå fram vid en olycka med kapacitet att kunna göra en effektiv första insats. Insatsen kan sedan skalas upp med förstärkningar från andra stationer.

Genom att använda regionala, nationella och även internationella förstärkningsresurser kan man bygga upp speciella förstärkta förmågor att hantera stora och sällsynta olyckor, men detta tar tid.

Figur 5. Resurserna och förmågorna för att hjälpa de enskilda genom en räddningsinsats är utspridda, vilket ger olika tidsskalor i den hjälp som kan fås. Förmågan att hantera vardagliga olyckor finns nära och kan fås på plats snabbt, medan förmågan att hantera stora och sällsynta olyckor tar tid att bygga upp. En god förmåga hos de enskilda är det snabbaste sättet att hantera en olycka, eller se till att den aldrig sker.

Vid pågående räddningsinsatser minskar beredskapen för nya larm tillfälligt, speciellt vid omfattande insatser eller många samtidigt.

3.2.3.1 Initial hjälp till de enskilda vid en räddningsinsats

Genom att ha räddningsresurserna utspridda i verksamhetsområdet kan SSBF snabbt påbörja en räddningsinsats för att hjälpa de enskilda. Den initiala hjälp som vi beskriver här är kopplad till förmågor som finns på de flesta av SSBF:s brandstationer och kan således påbörjas snabbt. Det här förutsätter tillgång till fast vägförbindelse. Initial hjälp innefattar men är inte utesluten till:

- Släckning eller begränsning av brand – mindre bränder i byggnader eller utomhus kan ofta släckas av de första resurserna på plats.
- Säkring av plats och losstagnation av fastklämda personer vid trafikolyckor.
- Sök och undsättning av personer i farlig miljö i bl.a. brinnande byggnader.
- Undsättning av personer via stege.
- Första hjälpen-åtgärder, t.ex. hjärt- och lungräddning.
- Kontakt med person i syfte att förhindra självmord.
- Säkring av plats och omhändertagande av ämne vid mindre allvarliga utsläpp.
- Vattenlivräddning av personer på eller nära ytan.
- Undsättning av personer som fastnat, i t.ex. hissar, maskiner eller dylikt.

En första räddningsinsats i SSBF:s geografiska område kan också utföras av en annan räddningstjänstorganisation i regionen (oftast Södertörns brandförsvarsförbund, Brandkåren Attunda eller Räddningstjänsten Norrtälje) om de är närmast olyckan. Ambitionen är att alltid larma närmsta tillgängliga enhet med rätt förmåga för att ge de enskilda så snabb hjälp som möjligt, oavsett administrativa gränser mellan kommuner och organisationer.

3.2.3.2 Förstärkt hjälp till de enskilda vid en räddningsinsats

Alla moment som vi har beskrivit här kräver både personal och utrustning. De kan således inte utföras alla samtidigt. Vartefter en räddningsinsats förstärks med räddnings- och ledningsresurser från ytterligare brandstationer kan fler moment utföras samtidigt och systemet hantera större räddningsinsatser. Förstärkningarna kan komma både från egna brandstationer och från angränsande organisationers brandstationer.

SSBF har även ett flertal specialkompetenser och speciella förmågor som vi använder vid räddningsinsatser. Vissa av dessa finns eftersom vi har avtal med parter som har särskilt intresse av dem. Dessa finns generellt inte utspridda i hela verksamhetsområdet utan på en eller ett fåtal brandstationer. Efter resursuppbyggnad och användande av SSBF:s specialförmågor kan de enskilda få bland annat följande hjälp:

- Släckning eller begränsning av större bränder i byggnader och anläggningar.
- Sök- och räddningsaktioner i rökfylld miljö i t.ex. byggnader eller tunnlar.
- Hjälp på öar utan fast vägförbindelse där räddningsresurser inte finns placerade vid grundberedskap.
- Släckning eller begränsning av bränder i båtar.
- Säkring och stabilisering vid mindre ras, risker för byggnadskollaps, olyckor med tunga fordon, etc.
- Indikering, begränsning och uppsamling vid utsläpp av farliga ämnen på land och i vatten.
- Vattenlivräddning av personer under ytan med räddningsdykare.
- Släckning av bränder i oljecisterner.

Genom samverkansavtal med andra organisationer i regionen har SSBF tillgång till ytterligare förmågor och kapacitet. Med förstärkning från dessa kan de enskilda också få hjälp med bland annat följande:

- Oskadliggörande av acetylengasflaskor genom beskjutning.
- Hantering av större olyckor eller hot innefattande farliga ämnen (CBRNE).
- Sök och räddningsaktioner i kemiskt farlig miljö i t.ex. byggnader eller tunnlar.
- Sanering av personer som har exponerats för kemiska farliga ämnen.
- Begränsning av oljeutsläpp på vatten.
- Undsättning av nödställda personer på hög höjd eller i lågpunkter (t.ex. brunnar).

På samma sätt som vi får hjälp från räddningstjänstorganisationer i andra kommuner bidrar vi också med stöd och resurser till andra kommuner. Detta kan ske enligt avtal eller på särskild begäran. Att delta i räddningsinsatser utanför vårt geografiska område sänker normalt vår beredskap i de egna kommunerna så länge insatsen varar. Möjligheten till att hjälpa andra organisationer bedöms och beslutas löpande på Storstockholms räddningscentral (SSRC) med hänsyn till avtal och det aktuella beredskapsläget i regionen.

3.2.3.3 Nationella och internationella förstärkningsresurser

Skulle det ske riktigt omfattande eller speciella olyckor finns det ett antal nationella förstärkningsresurser som SSBF kan använda. Genom dessa får organisationer ytterligare förmåga. Sådana resurser finns för till exempel omfattande översvämningar och kemikalieolyckor.

Möjligheten finns även att via avtal mellan Sverige och dess grannländer eller EU:s krishanteringsmekanism begära internationella förstärkningsresurser. Sådana finns för till exempel omfattande skogsbränder och kemikalieolyckor.

3.2.3.4 Samverkan – en förutsättning

Det är inte bara samverkan med andra räddningstjänstorganisationer som är av vikt för invånarna i regionen. För att möta de drabbades och samhällets totala behov vid en olycka finns det i de allra flesta fall behov av samverkan. I många fall samverkar SSBF med Polisen och ambulanssjukvården för att gemensamt möta upp de drabbades behov. Polisen och ambulanssjukvården kompletterar då den hjälp som vi har beskrivit här utifrån sin profession och sina uppdrag.

På samma vis kan samverkan även ske med försäkringsbolag, Försvarsmakten, frivilligorganisationer, Kustbevakningen, Sjöfartsverket, Trafik Stockholm, Trafikverket och många fler.

SSBF deltar i satsningen Samverkan Stockholmsregionen tillsammans med ett stort antal aktörer som har påverkan på samhällets krishanteringsförmåga. Målet är att stärka samhällets förmåga att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner genom att stärka förmågan till inriktning och samordning genom samverkan.

3.2.3.5 Larm och ledning

SSBF är anslutet till SOS Alarm Sverige AB. De tar emot 112-samtal och automatiska brandlarm, samt klassificerar och positionerar dessa för SSBF:s räkning. Storstockholms räddningscentral (SSRC) ansvarar för att larma och leda SSBF:s utryckningsorganisation. Genom att SSRC lyssnar på inkommande 112-samtal när SOS-operatörerna intervjuar inringaren kan de larma under pågående intervju och därmed korta larmhanteringstiden.

SSRC kan bland annat:

- ta emot larm.
- bedöma situationer samt larma och dirigera räddningsresurser.
- ge stöd och underhåll till pågående räddningsinsatser.

- sköta informations- och mediahantering .
- utföra dynamisk strategisk ledning av räddningstjänstberedskapen i hela regionen.

För att korta larmhanteringstiden används bland annat förlarm. Genom att få ett tidigt larm kan en station börja förbereda sig innan de har fått all information om olyckan.

Utöver att larma och leda genomför SSRC en kontinuerlig omvärldsbevakning och analys av väderprognoser, samverkande myndigheters insatser, nyhetsrapportering, etc. Detta ska ge stöd till SSBF, samverkanspartners och kommuner inför och under händelser, genom underrättelser och riskbedömningar. SSRC hanterar även telefon för media och till del informationsnumret 113 13.

SSRC utövar även ledning på skadeplats vid en räddningsinsats. Vid varje räddningsinsats finns det en räddningsledare som leder och ansvarar för arbetet på olycksplatsen. Räddningschefen ger sin delegation till de som ska agera i rollen som räddningsledare. SSBF arbetar med olika kompetensnivåer på räddningsledarna utifrån storleken och komplexiteten på insatsen.

3.2.3.6 Utlarmningsregion SSRC

SSRC är en regional central för larm och ledning av kommunal räddningstjänst. För att behålla en professionell, specialiserad verksamhet med hög kompetens, och samtidigt använda resurser på ett effektivt sätt, knyts en större räddningsregion till SSRC. Detta främjar och effektiviserar samverkan mellan organisationerna i regionen.

Genom avtal larmar och leder SSRC, utöver SSBF, för närvarande (2015) räddningstjänsten Gotland, räddningstjänsten Enköping-Håbo, Norrtälje räddningstjänst och Uppsala brandförsvaret.

3.2.3.7 Terrorism och antagonistiska hot

SSBF får genom samverkan med Polisen kontinuerligt information om hotbilder i regionen. Arbetet vid en räddningsinsats mot en terrorhändelse bygger även det på tät samverkan med Polisen.

Genom Samverkan Stockholmsregionen har SSBF varit med och tagit fram en regional inriktning för arbetet vid terrorattentat. Syftet med inriktningen är att effektivisera samverkan och därigenom användandet av samhällets totala resurser vid en terrorhändelse.

3.2.3.8 Relationsskapande verksamhet

SSBF arbetar aktivt med relationsskapande åtgärder i syfte att stärka förtroendet för organisationen och minska risken för social oro samt hot och våld mot SSBF:s medarbetare. SSBF deltar i projektet Människan bakom uniformen och utbildar personal i kommunikativt förhållningssätt.

SSBF:s brandinstruktörer (tidigare brandvärdar) arbetar aktivt med information om brandskydd och SSBF:s uppdrag på skolor och fritidsgårdar, festivaler och evenemang. De arbetar även händelsestyrt efter behov. Verksamheten bedrivs i Stockholms stad utifrån avtal med de kommunala fastighetsbolagen.

3.2.3.9 Robusthet

Räddningstjänstverksamheten ska ha en god förmåga motstå störningar och upprätthålla sin service till invånarna. SSBF eftersträvar robusta tekniska och sociala system för att säkerställa verksamheten. Detta styrs genom att SSBF bedriver ett aktivt arbete med risk- och sårbarhetsanalyser (RSA), i syfte att identifiera och åtgärda potentiella sårbarheter i verksamheten.

3.2.3.10 Viktigt meddelande till allmänheten

Vid allvarlig fara eller risk för allvarliga störningar i samhället kan allmänheten snabbt varnas och informeras genom ett så kallat Viktigt meddelande till allmänheten (VMA). Storstockholms räddningscentral (SSRC) kan aktivera VMA inom regionen. Ett VMA sänds alltid i radio och TV, vid vissa tillfällen kompletteras varningen även genom att ljudsändare utomhus ("Hesa Fredrik") används. Utomhussignalen följs alltid av information i radio och TV. VMA-information kan även spridas via fast och mobil telefoni områdesvis (gäller endast adressregistrerade mobilnummer). Detta sker genom automatisk uppringning med ett talat meddelande.

3.2.3.11 Höjd beredskap

SSBF:s räddningstjänstförmåga under höjd beredskap är i grunden densamma som under fredstid. Om Sverige befinner sig i krig eller krigsfara kan regeringen ge SSBF i uppdrag att planera för och delta i nödvändiga åtgärder. SSBF har idag inte någon specifik planering för verksamheten vid en situation med höjd beredskap.

3.2.4 Efter en räddningsinsats

När en räddningsinsats är avslutad ska kommunen se till att olyckan undersöks. Syftet är att klarlägga orsakerna till olyckan, olycksförloppet och hur insatsen har genomförts. SSBF utför denna undersökning i sina medlemskommuner. Eftersom en räddningsinsats utgör myndighetsutövning måste också beslut och skeden i räddningsinsatsen dokumenteras för att göra en saklig uppföljning möjlig. SSBF dokumenterar räddningsinsatsen genom att skriva en rapport för varje enskild insats som SSBF genomför. I vissa fall genomförs även fördjupade utredningar, ibland av oberoende part.

En systematisk insamling av data om olyckor och genomförda räddningsinsatser är nyckeln till SSBF:s unika kunskap om olyckorna i regionen. Kommunerna kan sedan använda denna kunskap som en drivkraft och vägvisare i det breda säkerhetsarbetet.

3.2.5 Utformning av byggnadstekniskt brandskydd och brandvattensystem

Räddningstjänstens insattid och förmåga är avgörande för hur vissa typer av byggnader får utformas. Byggherren ansvarar för att byggnaden uppfyller tekniska egenskapskrav. När SSBF:s resurser förutsätts utgöra del av en byggnadens brandskydd ska byggherren eller dennes sakkunnige samråda med SSBF innan de fastslår lösningarna. Förutsättningarna för SSBF:s möjligheter till utrymning via stegutrustning finns beskrivna i ett vägledningsdokument, som finns på SSBF:s webbplats.

Varje medlemskommun ansvarar för att det finns vatten för brandsläckning tillgängligt, till exempel i brandpostsystemet. Det kan också finnas privata brandposter i anslutning till större byggnader eller större fastigheter, där avståndet till kommunala brandposter är för stort. Kommunerna ska utforma brandvattensystemen i samråd med SSBF. I vissa områden utan vattenledningssystem eller med vattenledningar som har reducerad kapacitet finns alternativsystem med tankbilar. Alternativsystemen regleras i avtal mellan respektive kommun och SSBF. SSBF har ett vägledningsdokument som närmare beskriver utformningen av brandvattenförsörjning från brandposter, alternativsystem med tankbil och branddammar för Storstockholms brandförsvars medlemskommuner. Det finns på SSBF:s webbplats.

3.2.6 Utvecklingsmål

SSBF har flera utvecklingsmål för sitt arbete med att vara förberett för att snabbt och effektivt ingripa när de enskilda inte själva kan hantera en olycka.

SSBF ska utveckla sin förmåga att **leda och genomföra stora och komplicerade insatser** och att **samverka med andra organisationer** på skadeplats

SSBF verkar i en region där det kan ske stora och komplexa olyckor. När sådana sker finns ett stort behov av organisationsövergripande arbete och av ledning och koordinering mellan organisationer. Det är i många fall SSBF:s roll att stå för denna ledning och koordinering. Samverkan behöver utvecklas på alla nivåer i uttryckningsorganisationen för ett effektivt arbete på skadeplats tillsammans med andra organisationer.

Den analys vi har gjort av ett antal typsituationer antyder att vägen till en ökad förmåga skulle kunna gå via bland annat:

Utvecklad övning

Effektiva räddningsinsatser förutsätter att personalen är väl utbildad och övad. Detta gäller både för de uppgifter som SSBF utför själva och tillsammans med andra organisationer. Särskilt behov finns av samverkansövningar där planer och samarbeten kan prövas och utvecklas.

Utvecklad insatsplanering och stöd till räddningsledningen vid insats

Komplicerade objekt kräver att viss information finns direkt tillgänglig för att räddningsledningen ska kunna fatta väl underbyggda beslut. Allt fler komplicerade byggnader skapas inom SSBF:s område, med inbyggda tekniska system som kräver kunskap för att hanteras på rätt sätt. Det behövs utvecklade tekniska stöd på skadeplatser för att räddningsledningen ska kunna tillgodogöra sig viktig information under pågående insats. SSBF kan utveckla detta område genom att utveckla framtagandet av underlag men också genom att bli en bättre beställare, kravställare och mottagare av insatsunderlag.

SSBF ska utveckla sin **samverkan** med andra samhällsaktörer

SSBF ska söka en ökad samverkan med andra samhällsaktörer i syfte att kunna använda samhällets totala resurser effektivare för att minska riskerna för och konsekvenserna av olyckor. Dessa aktörer är bland andra räddningstjänstorganisationerna i regionen, Polisen, landstinget och ambulanssjukvården, Kustbevakningen, kommunerna och frivilliga aktörer. I arbetet med att utveckla samverkan med frivilliga aktörer är det viktigt att det är tydligt vad frivilliga kan hjälpa till med och vad som är uppgifter som enbart professionella bör hantera.

SSBF ska utveckla **planeringen för räddningstjänst vid höjd beredskap**

Ett förändrat politiskt klimat i Sveriges närhet ger behov av planering för SSBF:s verksamhet vid höjd beredskap. En sådan planering ska också finnas enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor. I Sverige är sådan planering kanske mest relevant hos SSBF som verkar i Sveriges politiska och ekonomiska centrum. Det saknas utvecklad planering för hur SSBF:s verksamhet ska fungera och vilka förmågor den ska ha vid höjd beredskap. SSBF ska utveckla en sådan planering.

SSBF ska utveckla sin förmåga att **verka vid terrorhändelser**

Dagens globala samhälle gör att internationella politiska vindar snabbt kan förändra hotbilder i Sverige och inte minst i Storstockholm, där Sveriges politiska centrum med bland annat ett stort antal ambassader finns. SSBF är en del i Samverkan Stockholmsregionens satsning för ökad förmåga vid terrorhändelser, och ska inom ramen för detta också stärka sin egen förmåga.

I bilagan **ANALYS OCH INRIKTNINGAR** anger vi utöver dessa generella utvecklingsmål ett flertal utvecklingsinriktningar kopplade till specifika typsituationer.

